

ምስሕሓብ ህዝብን መንግስትን ሒዝካ ናቢይ?፡ ከመይ ዲና ንሕና?

(ካልኣይ ክፋል)

Seife Hailu 08/27/13

1. ከም መእተዊ

ኣብ ዝሓለፈ “ሕቶ ሓውዜንን ኣነጋጋሪ መልሲ ክቡር ኣቶ በየነ መኩሩን፣ ከመይ ዲና ንሕና?” ብዝተባህሰ ርእሲ ሓደ ፅሑፍ ዘርገሐ ነይረ። ኣብዚ ፅሑፍ ብዋናነት ትሕዝቶን ባህሪን ሕቶ ህዝቢ ሓውዜን ከምኡውን ኢ-ርትዓውነት፣ ኢ-ፍትሓውነትን ዘይመእመናይነትን ናይቶም ክሳብ ሓዚ ብዝተፈላለዩ ኣካላት (ንናይ ክቡር ኣቶ በየነ መኩሩ ሓዊሱ ማለት እዩ) ነቲ ሕቶ ዝተውሃብዎ መልስታትን እዩ ንምፍታሽ ሞኪረ። ነዚ ስዒቡ ብርክት ዝበሉ መንበብቲ እቶም ሓውዜን ናይ ከተማነት ደረጃ ዕብዩት ዘይረኽቡትሎም ዝበሃሉ ገለ ምክንያታት ብዝተባህሉ ዘቀመጥካዮም ነጥብታት (ብፍላይ ድማ ደረጃ ዕብዩት ከተማነት ረብሓ ስለ ዘይብሉ፣ እቲ ውሳኔ ናይ ፖለቲካ ውሳኔ ስለዝኮነን ኣብ ዝብሉ) ስፍሕ ዝበለ ትንተና እንተተቅርበሎም ምክንያቱ ኣዝዮም ዘገርሙ ኮይኖም ስለ ዝረከብናዮም ዝብል ረኢቶ ሂሰምኒ። ኣገዳሲ ሕቶ ኮይኑ ስለ ዝረከብኩዎ ድማ ንትንትና ዝሕግዙኒ ዝርዝር መረዳእታታት ካብ ዝተፈላለዩ ወገናት (ብፍላይ ድማ ካብቶም እዞም ምክንያታት ቃል ብቃል እንት ዝረቡ ዝሰምዑ ነበርቲ ከተማ ሓውዜን)ንምእካብ ፈተነ ኣብ ዝገበርኩሉ እዋን ሓደ ምናልባት እውን ካብቶም መልስታት ንላዕሊ ክብደት ከወሃቦን ከነጋግርን ዝግባእ ጉዳይ ረኽብኩ። እዚ ጉዳይ ድማ ነዚ ዝሰዕብ መሰረታዊ ሕቶ ከልዕል ደፋፊኡኒ ኣሎ። ኣብ ሓውዜን “መንግስቲ ዝመርሖ ህዝቢ” ድዩስ “ህዝቢ ዝመርሖ መንግስቲ” እዩ ዝኒህ? ዝብል ሕቶ።

ስለ ምንታይ ነዚ ሕቶ ኣልዒለ? እዞም ዝሰዕቡ ትዕዛብታት ስለ ዘለውኒ።

ኣብታ ወረዳ ብዋናነት ሰለስተ ኣካላት መንግስቲ ይርከቡ- ኣፈጻሚ ኣካል፣ ቤት ምክሪን ቢሮ ፍትሕን ጸጽታን። እዞም ኣካላት መንግስቲ ዘለዎም ክፍፍል ስልጣንን ናይ ስራሕ ሓላፍነትን መሰረት ብምግባር እቶም ኣብ ሓውዜን ሓዚ ኣጋጢሞም ዘለው ጸገማት (ማለትውን ናይ ከተማነት ደረጃ ዕብዩት ሕቶ ግቡእ መልሲ ዘይምርካብ፣ ነቲ ሕቶ ብቀጻልነት ንዝሓቱ ምፍርራሕ፣ ምእሳር፣ ግብሪ ምጽዓን ወዘተ) ንሕድሕድም ተሓተቲ ክም ዝገብርዎም ኣብ ዝሓበርኩሎም ወቅቲ (ን ኣብነት ቤት ምክሪ ነቲ ኣፈጻሚ ኣካል ነቲ ናይ ህዝቢ ሕቶ ከመይ ይልልዮ ከም ዘሎ ብዘይምቁጽጽ፣ ቢሮ ፍትሕን ጸጽታን ውን ኣብ ክንዲ ሕገ መንግስታዊ መሰላት ዜጋታት ምክባር ብትእዛዝ ኣፈጻሚ ኣካል ናብ ናይ ምፍርራሕ፣ ምእሳር፣ ግብሪ ምጽዓን ስራሕቲ ብምውፋሮም ወዘተ) ኣብ ሕድሕድ ዝርርብና “ ትልሚ ዕብዩትን ሰግግርን” “ራእይ መለስ” ዝብሉ ቃላት መሊሶም መላሊሶም ካብ ምምስካዕ ወጻኢ ኣብቶም ዘልዓልኩዎም ነጥብታት ንክንዘራረብ ዘክእሎም ዓቕምን ቅንዕናን ከም ዘለዎም ክርእዩኒ ኣይክእሉን። ሕሉፍ ሓሊፉ ድማ ህዝቢ እኮ እንድሕር ዘይተገልግልዎ ኮይንኩም ከም ንኣባላት ቤት ምክሪ ውክልና ናይ ምልዓል (recalling or vote of no confidence) ዝኣመሰሉ ሕገ- መንግስታዊ መሰላት መቆጻጸርቲ

መንግስቲ ብምጥቃም ከወግደኩም ይኸእል እዩ ኣብ ዝበልኩዎም እዋን “ዝሓዘናዮ ቦታ ናይ ውድብ ስለ ዝኮነ ብኣሰራርሓ ውድብ ጥራሕ ኢና ከንስእኖ ንኸእል - ህዝቢ ካሊእ ጉዳይ እዩ ኣይትሓዎውስ” ዝበሉኒ ‘ውን ኣለው። እዙይ ትዕዛብቲ ሓደ እዩ። ካሊእ ትዕዛብቲ ድማ እኒሆ።

ኣብ ሓውዜን ዘሎ ቤት ምኽሪ ተሓታትነቱ ንህዝቢ ዘይኮነስ ንኣፈጻጻይ ኣካል ከም ዝኮነ ዘመለኮቱ ብዙሓት ስራሕቲ እዩ ዘከናውን። ኣኼባ እቲ ቤት ምኽሪ ‘ውን እንተኮነ ብ ኣፈ ጉባኤ ዘይኮነስ ብኣመሓዳሪ እቲ ወረዳ ዝምረሓሉ ግዝያት ብዙሕ እዩ ዝበሃል። እዙይ ጸረ -ሕገ መንግስታዊ ኣሰራርሓ ምኽካስ መን ልቢ በለሉ።እዙይ ኢ-ሕጋዊ እዩ ስለዚ ይተኣረም ንዝበሉ ገለ ወገናት ድማ ካብ ኣፈጻጻይ ኣካል ዝተውሃቦም መልሲ “ናይ መን ሕገ? ንሕና ንፈልጦ ሕገ መተሓዳደሪ ደንቢ ውድብና ጥራሕ እዩ” ዝብል ኮይኑ ተረከበ። ኣስዕብ ኣቢሎም “መተሓዳደሪ ደንቢ ውድብ”ኸ እንተኮነ ከምዚ ዓይነት ኢ-ሕጋዊ ኣሰራርሓ ይፈቅድ ድዩ? ብሱፋኽ ንኣባላት ጥራሕ ዝምልከትን ትሕቲ ሕገ መንግስቲ ዝኮነ ሕገ እንድዩ ንዝበሉ ሓተቲ ድማ ብወገን ኣፈጻጻይቲ ኣካላት ዝወሃቦም መልሲ “እዙ ሕገ፣መሰል” ዝብሃል ዘረባ ቅብጠት ዝወለዶ ናይ “ኒዮሊብራሊዝም ኣተሓሳስባ” እዩ ዝብል ኮነ።ካልኣት ትዕዛብቲታት ‘ውን ኣለው ንመርኣያ ዝኣክል ግን እኹላት ይመስለኒ።

በቲ ካሊእ ሸነኽ ድማ ካብቲ ህዝቢ ውሽጢ ዝተፈላለዩ ናይ ሕብረተሰብ ክፍሊ ኣነጋገረ ከም ዝተረዳእኩዎ ኣብ ዙርያ ኣካላት መንግስቲ ዘለዎም ክፍፍል ስልጣንን ናይ ስራሕ ሓላፍነትን ዝበለጸ ግንዛብ ከም ዘለዎም እዩ ተዓዚበ። ንኣብነት ትርጉም “ትልሚ ዕብዮትን ስግግርን” ይኩን “ራእይ መለስ” ምስ ምንጋስ ግዕዝይናን ክራይ ኣካብነትን ከምኡ እውን ምጥሓስ ድምክራሲ፣ ፍትሕን ሰናይ ምምሕዳርን እንታይ ኣራከቦም? ሓዚ ዝኮነ ዘሎ ግና ብሸም እዞም ጭርሓታት ንሱ እዩ ይብሉ።

ኣብዚ እዩ ድማ መሪሕነት እንታይ እዩ ዝብል ሕቶ ምልዓል ዘድሊ። መሪሕነት ንዓይ ብኩሉ መዳይ (ማለትውን ብ ፍልጠት ፣ክእለት፣ ኣረዳድኣን ስነ ምግባርን) ቀዲምካ ምርካብን ነቲ ካሊእ ድማ ኣንፈት ናይ ምሕባርን መንገዲ ናይ ምጽራግን ሓላፍነት ምሸካም ምክኣል ማለት እዩ። ስለዚ በዚ ኣንጻር እንትረኣ መንግስቲ ይመርሕ ህዝቢ ይምራሕ ማለት መንግስቲ ብዓቕሚን ብስነ ምግባርን ቀቅድሚ ህዝቢ ይርከብ ማለት እዩ። ነገር ግን በዚ መዳይ መንግስቲ ማዕረ ህዝቢ ወይ ህዝቢ ዝቅድሞ ኮይኑ እንተተረኪቡ ከም ሃገሩ ተመራሒ እምበር መራሒ ኣይከውንን ዘሎ ማለት እዩ።

ኣብ ሓውዜን ዘጋጥም ዘሎ እምበኣርከስ እዙ ዳሕረዋይ ዓይነት ክስተት እዩ። ማለትውን ኣብ ጉዳይ “ትልሚ ዕብዮትን ስግግርን” በልካ “ራእይ መለስ” ከምኡውን ጉዳይ “ግዕዝይናን ክራይ ኣካብነትን” ጉዳይ ድምክራሲ፣ ፍትሕን ሰናይ ምምሕዳርን ህዝቢ ብተነጻጻሪ ዝሓሸ ግንዛብን ስነምግባር ኣፈጻጽማን ሓዘ ኣብ እተስተውዕለሉ እዋን እቲ ምምሕዳር ግና ብኣንጻሩ ኮይኑ ትረከቦ። ስለዚ እዩ ድማ ኣብ ሓውዜንስ ብዛዕባ መንግስቲ ዝመርሖ ህዝቢ ገዲፍና ብዛዕባ ህዝቢ ዝመርሖ መንግስቲ ምውጋዕ እንተንጅምር ዶ ኣይመሓሸን ዝብል ዘለኹ። ኣብ ሓውዜን “መንግስቲ ዝመርሖ ህዝቢ” ድዩስ “ህዝቢ ዝመርሖ መንግስቲ” እዩ ዝኒህ? ኢሉ ድማ እሓትት ኣለኹ። ንስካትኩም ውን ርኢቶኹም ኣዕርፉም ንዛተየሉ። እዙይ ከም መእተዊ ኣቀሚጠ ናብ ርእስ ጉዳየይ ይሰግር ኣለኹ። ሰዓቡኒ።

2. ከም ርእስ ጉዳይ፡ ሓውዜን ሓዚ’ውን “ዝባን ሕገ፣ዝባን ፍትሒ ፣ዝባን ሰናይ ምምሕዳር” በሉላይ ትብል ኣላ

ሓውዜን “ማእከል ትግራይ” እምበር “ማእከል ሰናን ምምሕዳር” እውን ኮይና ምህላዎ ዝፈልጥ ወገን ኣዝዩ ብዙሕ ኣይመስለንን። ህዝቢ እታ ወረዳ ሕቶ ዕቤት ከተማ ምስ ኣልዓለን ነዚ ስዒቡ ድማ ኣብ መንጎ ህዝብን ምምሕዳር እታ

ወረዳ ምስሕራብ ምስተፈጠረን ናብ እዝኒ ሰማዕቲ ምብጻሕ ምስጀመረን ግና ብርክት ዝበሉ ዜጋታት ነቲ ኩነት ብቀረባ ክክታተልዎን ኣብኡ ተደራጅኦም ድማ ኣብ መምስ ዝተወለድሉ፣ ዝዓበይሉን ዝሰርሕሉን ክባቢ ብፍጥነት ዝዘርግሑን ሱር ዝሰዱን ዘለው ሰእነት ዲሞክራሲ፣ ፍትሒን ሰናይ ምምሕዳርን እናተኣሳሰሩ ሕቶ ክልዕሉን ክትንትኑን ምጅማሮም ነስተውዕል ኣለና። ነዚ ኣብ ሓውዜን ተፈጢሩ ዘሎ ዓይነት ምሕደራ ኣብ መላእ ህዝቢ ትግራይ (ኣይበሎም) ሒዝኻስ ናቢ ዝብል ሕቶ ድማ ኣብ መብዛሕቲኡም ፀሓፍትን መንበብትን ኣእምሮ ኣንፀላሊዩ ከም ዝርከብ ትዕዘብ። ናብ ሰናይ ዶ ሰናን ምምሕዳር፣ ናብ ልምዓት ዶ ንብዓት/መዓት? ዝብሉ ሰግኣት ዝሓዘሉ ኣንፈት ሓበርቲ ሕቶታት ድማ ይሓቱ ኣለው። ኣነ እውን ሓውዜን ምስሕራብ ህዝብን ምምሕዳርን ሒዞ ናቢ? ብምባል እሓትት ኣለኩ። ንምንታይ?

ሕቶ ሓውዜን ሓዚ'ውን ዕልባት ኣይረኽበን። ብደረጃ ክልል ቀንዲ መዘራረቢ ዛዕባ እናኾነ ይመጽእ ከም ዘሎ መረዳእታታት ይሕብሩ ኣለው። ብደረጃ ሃገር' ውን እንተኮነ ጠቕሊሉ ኣይተሰምዐን ኣይፍለጥን ምባል ዝከኣል ኣይመስለንን። ስለዚ እቲ ጉዳይ ኣጀንዳ ኮይኑ ኣሎ። መልሲ ክረክብ ድማ ባህርያዊ ይኸውን። እንታይ ዓይነት መልሲ ዝብል ግና ክሳብ ሓዚ ህዝብን ምምሕዳርን ኣታ ወረዳ እናሰሓሓበ እዩ ዘሎ።

ብወገን ህዝቢ ብሰንኪ ዘይምምላእ ረቃሕታት እንተዘይኮይኑ ደኣ ብካሊእ እንታይ ዓይነት ምክንያት ክትተርፍ ትኽእል? ዘይኸውን ነገር እዩ ዝብል ሓሳብ እናገወደ ይመጽእ ኣሎ። ምምሕዳር ኣታ ወረዳ ብወገኑ ሓንሳብ ህዝቢ ሕቶ የብሉን (ገሊኦም ህዝቢ ኣታ ከተማ ክትዓቢ ኣይደልን ብዝብል እውን እዮም ዝገልጽዎ -ይገርም) ካልእ ግዜ ድማ ሕቶ ህዝቢ ተመሊሱ እዩ ብምባል እቲ ሕቶ ቅሂሙ ክተርፈሉ ዝከእለሉ መንገዲ ኣብ ምትእልላሽ ከም ዝርከብ እዮም ሓበሬታታት ዝውሕዙ ዘለው። ህዝቢ ግና ሕቶ ምሕታት ጥራሕ ዘይኮነስ ነቲ ብዝተፈላለዩ ውልቀ ሰባት/ኣካላት ወረዳ፣ ዘባን ክልልን “እቲ ውሳኔ ፖለቲካዊ ውሳኔ እዩ” ብዝብል ዝወሃብ ዝነበረ መልሲ እውን እናመርመሮን እናመዘኖን ከም ዝርከብ እዩ ብስፍሓት ዝንገር ዘሎ። ህዝቢ ደኣም እንታይ ዘይገበረ? እቲ ሕቶ ክሳብ ሓዚ ሓደ ጥሉልን ዕላዊ መንግስታዊ መልሲ ኣብ ዘይረከበሉን ሓውዜን ብረቃሕታት ዘይኮነስ ብካሊእ ምክንያት እያ ከይተመልመለት ተሪፋ ኣብ ዝበሃለሉ ዘሎ ግዜን ህዝቢ ናብ ዓርሰ ትንተና እንተኣተወ ታይ ነውሪ ፈጸሙ። ምንም። ኣነ ብወገይ ድማ ዝስዕብ መርገጺ እኒህኒ።

ናይ “ፖለቲካ ውሳኔ እዩ” ዝብል መልሲ ምናልባት ናይ ውልቀ ሰባት/ኣካላት ፖለቲካ ክኸውን እንተዘይኮይኑ ዕላዊ መልሲ መንግስቲ እዩ ኢሊ ኣይወስድን። ምክንያቱ ድማ ክኾነሉ ዝኽእለሉ ስነ-ምግባር ስለ ዘይተራኣየኒ። መልሲ ክኸውን ይከእል እዩ ብምባል ሓላፍነት ወሲዱ ክትንትን ዝከእል ወገን እንተሃሊዩ ግና መርተዖታቱ የቅርብም ንዘራረቡ ። የረደኣና። በቲ በለ በቲ ነቲ ብህዝቢ ሓውዜን ዝተልዓለ ግልጺ ናይ ዕቤት ከተማ ሕቶ ክሳብ ሓዚ ብዝተፈላለዩ ኣካላት ዝተወሃቡ መልሶታት ርትዓውነትን ፍትሓውነትን ስለ ዝነድሎም መእመንቲ ክኾኑ ኣይከእሉን ስለዚ ድማ ሓውዜን ካብቲ ናይ ምዕባይ ዕድል ዝተረፈት ብሰንኪ ረቃሕታት ዘይምምላእ (ማለት'ውን ከምቲ ዝበሃል ብሰእነት ኣስፋልት፣ እንተዓብያ ከም ሴፍቲኔት (safety net) ዝበሉ ናይ ህዝቢ ጥቕማጥቕሚ ስለ ዝቃረዱ፣ ዕቤታ ጥንኩር ውድድር ንግዲ ስለ ዝዕድምን ከም ውፀኢቱ ድማ ናይታ ከተማ ናይ ንግዲ ምንቅስቃስ ብዓባይቲ ነጋዶ ስለዝውሓጥ፣ ደረጃ ዕቤት ነታ ከተማ ዘምፀኦ ፍሉይ ናይ በጀት ይኩን ካልእ ድጋፍ ረብሓ ስለዘይብሉን እቲ ውሳኔ (ከም ናተይ እምነት) ናይ ፖለቲካ ውሳኔ ስለ ዝኾነን) ኣይኮነን ዝብል ጠንካራ መርገጺ እኒህኒ። ብምኻኑ ድማ እቲ ንክይትዓቢ ዝተወሰነ ውሳኔ ምክንያት (ሳይነሳዊ) ኣልቦ ውሳኔ ጥራሕ እዩ ዝኸውን ዘሎ። ሳይነሳዊ ምክንያት መሰረት ዘይገበረ ውሳኔ ድማ ብባህሪ ሕጊን ኣሰራርሓን ዝጠሓሰ ኢሎ'ውን ፍትሕን ሰናይ ምምሕዳርን ዝጃዕፀፀ ማለት እዩ። ካብዚ ብምብጋስ ድማ ሓውዜን እቲ ሕግን ኣሰራርሓን ብምጥሓስን ፍትሕን ሰናይ

ምምሕዳርን ብምጉዕፃዕን ዝሓረማ ናይ ከተማነት ደረጃ ዕብዩት ንክፍቀደላ “ዝባን ሕጊ፣ዝባን ፍትሒ ዝባን ሰናይ ምምሕዳርን” ብምባል ቀዳመቲ ሕቶይ እሓትት ኣለኹ። ምስዚ ተተሓሒዙ ድማ ነቲ ሕቶ ንምቅሃም ምምሕዳር እታ ወረዳ ዝከተሎ ዘሎ ኣብ ምፍርራሕ፣ ምእሳር፣ ግብሪ ምጽፃን (ከንደይ ተፈሪርም፣ ተፈሪራሎምን ከምውን ዘይግቡእ ግብሪ ከፊሎም ንእትብሉ (ዝበሉኒ ስለ ዘለው)እቲ ጉዳይ ናይ መትከል እምበር ናይ ስታቲስቲክስ ጉዳይ ኣይኮነን ዋላ ሓደ ሰብውን ይኩን እብለኩም) ወዘተ ዝተመሰረተ ኣግባብ ኣተኣላልፉ ኢ-ሕጋውነትን ጸረ -ዲሞክራሲያውነትን ስለ ዝነገሶ ደጊመ “ዝባን ሕጊ፣ዝባን ፍትሒ ዝባን ሰናይ ምምሕዳርን” እዞም መጋደድቲ ምስሕሓብ ህዝብን መንግስትን እምበር መፍትሕትታት ክኾኑ ዘይክእሉ ስጉምትታት ምፍርራሕ፣ ምእሳር፣ ግብሪ ምጽፃን ጠጠው ንክብሉ ከም መሰል ዘይኮነስ ከም ምሕፅንታ ብዝመሰል መልክዑ ካልኣይቲ ሕቶይ እሓትት ኣለኹ። ልቢ በሉ ከም መሰል እንተዝከውንም ረቃሕቲታት ስለ ዘማለኹት ምሕታት ውን ኣየድልን ብቀጥታ እያ ክትዓቢ ዝነበረ። ሳልሰይቲ ሕቶይ ድማ እንሆ። ኩለን ከተማታት ትግራይ ኣብ ሰለጠን ልምዓት ኣብ ዘለዋሉ ኣብዚ ሓዚ እዋን ሓውዜን ናብቲ ንቡር ናይ ቀጻሊ ዓመት ናይ ልምዓት ስራሕታ ዛጊድ ክኣቱ ኣይከኣለትን። ንምንታይን ክሳብ መዓዝን? ድማ እብል ኣለኹ።

3. ከም መደምደምታ

መብዛሕቲእን እኖታት ትግራይ ዝኮነ ነገር ዓገብ ንምባልን ንምውጋዝን እንትደልፉ “ዝባን” ትብል ቃል ኣዘውቲረን ይጥቃማ። “ዝባን” እንትብላ ናይ መን ዝባን ማለትን እየን ኢልና ምስ ንሓትት ድማ እቲ መልሲ ምስ ታሪክ ነገስትታት ኢትዮጵያ ተኣሳሲሩ ኢና ንረክቦ። “ዝባን ንጉስ” ንምባል እዩ። ዝለዓለ ናይ ውግዘት ደረጃ ድማ የማለኹት፤ምክንያቱ ቃል ንጉስ ማለት ላዕለዋይ ሕጊ ሃገር ስለ ዝነበረ። ብተመሳሳሊ መንገዲ ኣብ ታሪክ ቃልሲ ህዝቢ ትግራይ “ስነ- ስርዓት” “ዝባን ስውኣት” ዝብሉ ጽንሰ-ሓሳባት ዓብይ ቦታ ዝሓዙ እዮም። ብፍላይ “ዝባን ስውኣት” ዝብል ጽንሰ-ሓሳብ ናይ መወዳእታ ውግዘት ንዘድልዮም ነገራት ኢና ንጥቀመሉ። ኣብዚ ሓዚ እዋን እካ እንታይ ቦታ ከም ዘለዎም ዘዘራርብ ጉዳይ እዩ ክኸውን። ሎሚሎሚ ድማ ሕጊ ልዕሊ ኩሉ (ንጉሳት/ሰብ-ስልጣናትን ተራ ዜጋታትን) እዩ ዝብል ኣተሓሳስባ እናጎለህ ስለ ዝከይድ ዘሎ ሓደ ነገር ዓገብ ንምባል ፣ ንምውጋዝን ንምቅጻዕን “ዝባን ሕጊ” ኢና ንብል።ኣነ ድማ በዚ ኣካይዳ ጽንሰ-ሓሳባት ፍትሕን ሰናይ ምምሕዳርን ኣብ ምሕደራ ስርዓትና ናይ ላዕለዋይነት ቦታ ክሕዙ ኣብ እንደልዮሉ ዘለና ኣብዚ ሓዚ እዋን “ዝባን ፍትሕን ሰናይ ምምሕዳርን” ዝብሉ መቐራሕት እንተሓወስና ኣይከፍእን በሃላይ እዩ። ዝኮነ ኮይኑ “ዝባን” ክንብል ኣይንክእልን (ግዜ ስለ ዝሓለፎ) ፣ “ዝባን ስውኣት” ምባል እውን ዝከኣል ዘሎ ኣይመሰልን (ጉልበት እዚ መቐራሕ ሓዚ ሓዚ ብዙሕ ስለ ዘይኮነ)፣ “ዝባን ሕጊ ፍትሕን ሰናይ ምምሕዳርን” ጥራሕ ኢና ክንብል ንክእል እሞ ኣነ እውን “ዝባን ሕጊ” ዝባን ፍትሒ” “ዝባን ሰናይ ምምሕዳር” እዞም ዝስዕቡ ሰለስተ ነገራት ትኩረት ተዋሂብዎም ኣብ ሓውዜንን ክፍጸሙ ይገበር እብል ኣለኹ።

- ናይ ከተማነት ደረጃ ዕብዩት ብመሰረት መመዘኒ ረቃሕታትት ስለ ዝግበኣ ክፍቀደላ ይገበር።
- እዞም መጋደድቲ ምስሕሓብ ህዝብን መንግስትን እምበር መፍትሕትታት ክኾኑ ዘይክእሉ ብምምሕዳር እታ ወረዳ ዝውሰዱ ዘለው ስጉምትታት ምፍርራሕ፣ ምእሳር፣ ግብሪ ምጽፃን ጠጠው ክብሉ ይገበር።
- ተፈጠሩ ዘሎ ምስሕሓብ ህዝብን ምምሕዳርን ብምእላይ እታ ወረዳ ከም ካልኣት ወረዳታት ናብቲ ንቡር ናይ ቀጻሊ ዓመት ናይ ልምዓት ስራሕ ብቅልጡፍ ክትኣቱ ይግበር።

በዚ አቢልና ድማ ኣብ ሓውዜንን ካልኣት ክፋላት ትግራይን “ሕጊ፣ ፍትሕን ሰናይ ምምሕዳርን” ክነግሱን ባህሊ ክኾኑን ተራና ንጻወት እብል። ማለተይ ኩላትና ን ኢ-ፍትሓውነት። ኢ- ሕጋውነትን ጸረ- ዲሞክራሲያውነትን ብምጽያፍን “ዝባን ሕጊ ፍትሕን ሰናይ ምምሕዳርን” ኢልና ኣብ ኩሉ ቦታን ግዜን ብምውጋዝን። እዚ ምስ ዝኸውን ድማ ሓውዜን “ማእከል ትግራይ” ጥራሕ ዘይኮነስ “ማእከል ሰናይ ምምሕዳር” እውን ትኸውን። ህዝባን መንግስታን ዝኮርዑ ወረዳ ትኸውን። በዚ መን ዝሓዝን ኣሎ ድዩ? ማንም!! ናተይ እምነት እዙይ እዩ። ናትኩምውን ተመሳሳሊ ክምዘኸውን እግምት። ዝኮነ ኮይኑ ንዝራረበሉ። ወደሓንኩም!!